

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

OSTRAVA

Inspekční zpráva

Zvláštní škola Opava, Dvořákovy sady 4

Dvořákovy sady 4/174, 746 01 Opava

Identifikátor školy: 600 026 736

Zřizovatel: Školský úřad Opava, Březinova 6, 746 01 Opava

Školský úřad Opava, Březinova 6, 746 01 Opava

Termín konání orientační inspekce: 18. - 20. leden 2000

Čj.	146 44/00-11091
Signatura	on5nt201

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Sledovaná škola zabezpečuje výuku ve 12 třídách zvláštní školy, dále v přípravném ročníku pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Součástí školy je školní družina.

Český jazyk

Týdenní hodinová dotace českého jazyka odpovídá učebnímu plánu, tematické plány jsou obsahově i časově v souladu s učebními osnovami. Sledované hodiny byly kvalitně připravené a dobře promyšlené. Ve všech třídách byla struktura hodin členěna tak, aby byla udržena pozornost žáků. Učitelé jsou si vědomi mentální úrovně žáků, narušeného fonemického sluchu, analyticko-syntetického procesu a psychomotorického vývoje, a proto jsou vyučovací postupy přizpůsobené skladbě žáků ve třídě a jejich individuálním schopnostem a tempu. Žáci obtížně chápou zadávané instrukce, proto byly často opakovány. Struktura hodin je podřízena míře postižení žáků, typově lze hodiny charakterizovat jako výuku smíšenou s částí informativních a procvičovací. Ve výuce je užíváno slovních metod převážně dialogických, metody písemných prací a práce s textem. Byly využívány mezipředmětové vztahy a zkušenosti žáků. Ze znalostí žáků byla zřejmá soustavnost a návaznost na předcházející učivo. Žáci dovedli opravovat chyby a zdůvodňovat opravy, dovedli samostatně pracovat s učebnicí. Bylo dbáno na dobrou výslovnost, intonaci i melodii, při opakování učiva byly otázky učitelů zaměřeny na porozumění obsahu, žáci byli vedeni k logickému úsudku. Ve vyučovacích hodinách bylo využíváno rozmanitých metod a technik, směřujících k zapamatování učiva.

V průběhu hodin byli žáci téměř vždy vhodně motivováni, pracovali se zájmem a chutí. Průběžně bylo ověřováno pochopení látky, vysvětlován význam slov a vhodně rozvíjena slovní zásoba. Hodnocení žáků bylo prováděno během hodin, byla využívána pochvala a povzbuzení. Na chyby bylo reagováno klidně, následovalo okamžité vysvětlení. Interakce a komunikace mezi vyučujícími a žáky byla přirozená, vhodně sladěná s cíli hodin, žáci reagovali bezprostředně a otevřeně. Přístup všech vyučujících k žákům byl klidný, přátelský, komunikace byla oboustranná a neformální.

Plánování a příprava výuky je hodnocena jako vynikající, personální, materiální a psychohygienické podmínky výuky jako velmi dobré. Oblast organizace, forem a metod výuky je na velmi dobré úrovni. Motivace a způsob hodnocení žáků jsou velmi dobré, interakce a komunikace vynikající.

Úroveň výuky českého jazyka je hodnocena jako velmi dobrá.

Matematika

Výuka předmětu matematika byla ve všech sledovaných hodinách promyšlená. Hospitace byly uskutečněny v hodinách aritmetiky. Ve výuce matematiky je mezi jednotlivými ročníky zajištěna kontinuita výuky.

Vyučovací hodiny byly strukturovány s ohledem na výukové potřeby žáků s rozdílnou mentální úrovní, byly zaměřeny na činnostní pojetí vyučování s multisenzoriálním přístupem a systematickým procvičováním a kontrolou pochopení. Žáci pracovali s názorem, učivo bylo dostatečně procvičováno, vyučující vhodně měnili činnosti a tempo, byly využívány relaxační chvíle. Početní úkoly byly orientovány na příklady z praxe a na uplatňování získaných dovedností v pracovním vyučování. Vedle metod dialogických bylo využíváno individuální práce s učebnicí, demonstrace a počítání na tabuli. V dostatečné míře bylo využíváno praktických zkušeností žáků, mezipředmětových vztahů, v části výkladové učitelé vyvozovali učivo na základě dialogu s žáky. Ve všech fázích výuky byl přístup k žákům individuální,

vyučující měli přehled o postupu práce jednotlivých žáků, výuka byla zaměřena na odstraňování chybných postupů. Vedle metod slovních bylo používáno i metod demonstračních a práce s chybou. Změny činností, prvky soutěživosti, důsledná kontrola pochopení učiva i systematické hodnocení výkonů žáků se podílely na velmi dobré pracovní atmosféře vyučovacích hodin. V závěru hodin bylo učivo shrnuto a hodina byla vyučujícími zhodnocena. Byla hodnocena i činnost a výsledky jednotlivých žáků, důraz byl kladen na to, co žáci zvládli dobře. Základem práce vyučujících je důkladná znalost předností i nedostatků jednotlivých žáků, na tomto základě byl realizován individuální přístup při výuce. Didaktické zásady byly dodržovány.

Žáci byli vhodně motivováni, primárním motivačním činitelem je odborná a pedagogická úroveň vyučujících a potřebná míra empatie. Bylo dbáno na dodržování zásad slušného chování žáků navzájem a žáků k dospělým. K motivaci žáků bylo využíváno systematické hodnocení a klasifikace se zaměřením na kladné hodnocení výkonů. Hodnocení plnilo pozitivní funkci i ve smyslu zpětnovazební informovanosti učitele.

Komunikace ze strany vyučujících byla vstřícná a rozvíjející. Komunikace plnila i funkci psychologickou s dopadem na sebepoznávání a posilování sebevědomí žáků, i funkci socializační. Vyučující korigovali úroveň verbálních projevů žáků, nezanedbávali ani grafickou úroveň zápisů na tabuli a v sešitech. Interakce a komunikace vyučujících ve sledovaných hodinách se podílela na vytváření přirozených vztahů mezi žáky a je pro žáky modelem sociálního chování.

Plánování a příprava výuky matematiky je hodnocena jako vynikající. Podmínky výuky odpovídají potřebám žáků, materiální podmínky, psychohygienické a personální podmínky jsou hodnoceny jako velmi dobré. Organizace, formy a metody jsou přizpůsobeny zvláštnostem žáků a jejich psychickým možnostem, jsou hodnoceny jako velmi dobré. Motivace a hodnocení žáků jsou velmi dobré, komunikace a interakce je založena na pěkném vztahu vyučujících k žákům, úroveň je hodnocena jako velmi dobrá.

Kvalita výuky matematiky je velmi dobrá.

Pracovní vyučování

Hodnocení vychází z hospitací v pracovním vyučování dívek a chlapců ve třídách zvláštní školy. Pracovní vyučování je členěno na dílenské práce, pěstitelské práce a práce v domácnosti. V pracovním vyučování je využívána odbornost a dovednost pedagogických pracovníků. Vyučování je zaměřeno na ovlivňování rozvoje motoriky a vytváření pracovních dovedností a návyků a je koncipováno se záměrem vytváření předprofesní orientace žáků.

Organizace výuky, formy a metody byly přizpůsobeny probíraným tématům a individuálním možnostem žáků. Výuka pracovního vyučování byla uskutečněna v dílnách, v učebně pro práce v domácnosti a ve třídě. Veškeré činnosti byly názorně předváděny, objasněny, jednotlivé pracovní úkony byly žákům předvedeny. Žáci individuálně pracovali za dohledu vyučujících. Jednotlivé pracovní činnosti byly vyučujícími průběžně hodnoceny, chyby a chybné postupy byly odstraňovány. Výuka pracovního vyučování byla ve sledovaných hodinách zaměřena nejen na rozvoj zručnosti, respektování technologie práce, ale i na sledování úrovně účelnosti a estetičnosti. Bylo zjištěno vytváření pozitivního vztahu žáků k manuální práci a k práci obecně. Učitelé dbali na dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce, žáci byli seznamováni s vlastnostmi materiálů. Ve výuce bylo vhodně využíváno pracovních zkušeností žáků a mezipředmětových vztahů.

Základním motivačním činitelem ve výuce pracovního vyučování ve zvláštní škole jsou velmi dobré odborné znalosti a praktická zkušenost vyučujících a vztah k žákům. Žáci jsou vedeni k

pochopení smyslu své vlastní práce, výrobky žáků jsou funkční, a jak po stránce řemeslné, tak estetické a pozitivně ovlivňují úroveň pracovní činnosti.

Interakce a komunikace mezi žáky a učiteli a mezi žáky samotnými byla vstřícná, založená na dodržování norem slušného chování, dodržování stanovených pravidel při respektování osobnosti žáka. Komunikace měla především funkci informační, pochopení významu instrukcí, umožňovala i diskusi k jednotlivým pracovním činnostem.

Plánování a příprava výuky je hodnocena jako vynikající. Organizace, formy a metody výuky odpovídají potřebám a možnostem žáků, jsou vynikající stejně jako motivování žáků, jejich hodnocení učiteli i úroveň interakce a komunikace.

Úroveň výuky pracovního vyučování je vynikající.

Hodnocení kvality vzdělávání

Na základě popsaných skutečností je v souhrnu celková kvalita vyučování hodnocena jako velmi dobrá.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Dlouhodobá koncepce školy není písemně zpracována. Dle ústního sdělení ředitelky je zde záměr výhledově zřídit I. třídu základní školy pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí v návaznosti na stávající přípravný ročník a dále dořešit otázku majetkoprávních vztahů (budova školy je v současné době majetkem města).

Celoroční plán práce školy vychází z analýzy stávajícího stavu. Vymezuje zásadní úkoly pro školní rok 1999/2000 v oblasti výchovně-vzdělávací, důraz je kladen na systematickou výchovu vedoucí k eliminaci sociálně-patologických jevů. Současně obsahuje popis organizační struktury školy s rozdělením kompetencí, přehled metodických orgánů, zájmových útvarů ve škole a plán pedagogických rad. Dále jsou písemně zpracovány plány práce pro přípravný ročník dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, výchovného poradenství a školní družiny.

Hlavní dokument je věcný s dobrou vypovídací hodnotou, je zde stanovena jmenovitá zodpovědnost za plánované úkoly, chybí však termíny jejich plnění. Ostatní přílohové plány jsou mnohdy příliš obecně formulované a málo konkrétní.

Vedení školy dále konkretizuje úkoly v měsíčních plánech, jejichž plnění je průběžně sledováno a vyhodnocováno. Pro účinný postup při výskytu negativních jevů v chování žáků má škola zpracován tzv. minimální preventivní program. Pedagogické problémy jsou řešeny zejména v rámci pedagogických rad. Organizování rad je optimální z hlediska četnosti, věcnosti i obsahu.

Škola se řídí schválenými učebními plány, žáci zvláštní školy jsou vyučováni podle vzdělávacího programu čj. 22 980/97-22. Na základě hospitační činnosti, kontroly příslušných tematických plánů a pedagogické dokumentace lze konstatovat, že realizace učebního plánu je v souladu s uvedeným vzdělávacím programem. Z nepovinných předmětů je zavedena logopedie (ve dvou skupinách). Mimo vyučování jsou osobní dispozice žáků rozvíjeny činnostmi zájmových útvarů – škola organizuje celkem osm kroužků (zejména sportovního a rukodělného zaměření) včetně těch, které pracují v rámci školní družiny.

Rozsah a účelnost plánování zcela odpovídají velikosti a podmínkám školy, základní cíle v jednotlivých oblastech práce školy jsou vymezeny. Učební plány a osnovy jsou dodržovány. Na základě zjištěných skutečností je tato oblast hodnocena jako velmi dobrá.

Organizování

Škola má přiznanu právní subjektivitu od 1. ledna 1996. Pravidla provozu subjektu i jeho součástí vymezuje organizační řád (v detailech je nutno provést jeho aktualizaci). Ředitelka školy adresně deleguje kompetence na jednotlivé pracovníky a vytváří prostor pro jejich uplatnění. Součástí organizačního řádu jsou rovněž zásady rozdělení pravomocí mezi ředitelkou a její zástupkyní, které jsou dále konkretizovány v samostatném dokumentu. Zásady v oblasti ekonomické určuje vnitřní platový předpis školy.

Organizace výchovně-vzdělávacího procesu i provozu školy má jasně stanovená pravidla. Běžný provoz se řídí vnitřním řádem, který respektuje Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci zneužívání návykových látek ve školách a školských zařízeních čj. 16 227/96-22. V průběhu inspekce bylo zřejmé, že vnitřní řád je pracovníky školy i žáky akceptován. Ostatní pracovníci školy spoluvytvářejí dobré podmínky pro práci pedagogů a žáků.

Při řízení školy vedení využívá názory a doporučení tzv. poradního sboru složeného ze zástupců pedagogických pracovníků. Opírá se rovněž o spolupráci s metodickými orgány. Ve škole pracují předmětové komise matematiky, dále českého jazyka a řečové výchovy, naukových předmětů, výchov a metodické sdružení pro 1. - 4. ročník. Jejich činnost je plánovaná a pravidelná, schůzek se zúčastňují i členové vedení školy.

Organizování pedagogických rad je funkční, zápisy z nich obsahují relevantní informace o současném stavu školy v oblasti výchovné a vzdělávací, po obsahové stránce mají standardní úroveň. Rozvrh hodin respektuje psychohygienické potřeby žáků i pedagogů v rámci podmínek školy. Povinná dokumentace školy je vedena řádně, funkčně a v souladu s platnými právními normami bez zjištěných závažnějších nedostatků.

Vnitřní informační systém je účinný, existují v něm zpětné vazby. Vedení školy umožňuje všem zaměstnancům přístup k aktuálním informacím, které se týkají práce školy a různých pedagogických aktivit. Důvěrné informace o zaměstnancích a žácích jsou řádně zabezpečeny proti zneužití. Vnější informační systém zajišťuje především pravidelnou a včasnou informovanost rodičů. Komplexnější informace jsou podávány na třídních schůzkách, existuje také možnost individuálních pohovorů o výchovných a prospěchových problémech žáků i mimo stanovené termíny po předchozí domluvě.

Škola je zapojena do akcí kabinetu speciální pedagogiky při Středisku vzdělávání pedagogů v Opavě (ředitelka školy pracuje jako okresní metodička) a vyvíjí spolupráci s ostatními speciálními školami v okrese. Spolupracuje s poradenskými institucemi, zejména s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Opavě a se Speciálně pedagogickým centrem Srdce při Zvláštní a pomocné škole na ul. Slezského odboje v Opavě.

Žáci sledované školy se zúčastňují soutěží speciálních škol. Velmi dobré výsledky byly v uplynulém školním roce dosaženy zejména v soutěžích zručnosti, dále výtvarných, hudebních a sportovních.

Pro účinnou eliminaci sociálně-patologických jevů škola zpracovává výchovné projekty. V rámci komplexního součinnostního programu prevence kriminality a prevence drogových závislostí na místní úrovni byl v roce 1999 finančními prostředky ze státního rozpočtu zabezpečen realizovaný projekt „Volnočasové aktivity rizikových skupin mládeže“.

Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1998/99 včetně výroční zprávy o hospodaření za

rok 1998 akceptuje § 17e odst. 2, 3 a § 17g zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, postihuje všechny oblasti podle tohoto zákona a její obsah je v souladu se zjištěnými skutečnostmi. Po stránce obsahové má dobrou vypovídací hodnotu.

Kvalita a funkčnost organizačního uspořádání školy i informačních systémů má velmi dobrou úroveň.

Vedení a motivování pracovníků

Ředitelka školy používá účelně nástroje operativního řízení, které je jako celek funkční. Dokladem toho je i poměrná stabilita pedagogického sboru s vysokým podílem vyučujících s odbornou a pedagogickou způsobilostí. Škola zaměstnává celkem 19 pedagogických pracovníků, 16 učitelů a 3 vychovatelky školní družiny, které rovněž učí na částečný úvazek. Kromě zmíněných vychovatelek pouze 3 učitelé nesplňují odbornou a pedagogickou způsobilost ve smyslu příslušných ustanovení vyhlášky MŠMT ČR č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců (jedna z nich si doplňuje příslušnou kvalifikaci studiem).

Řízení školy má návaznost na plánování i kontrolu jednotlivých činností, zejména v oblasti pedagogické. Pro uplatnění tvořivosti a iniciativy jednotlivců jsou ve škole vytvořeny velmi dobré podmínky.

Kritéria hodnocení pracovníků pro určení výše osobního příplatku a mimořádných odměn jsou stanovena, zaměstnanci jsou s nimi seznámeni. Nadtarifní složky jsou přiznávány diferencovaně. Vedením školy je rovněž využívána motivační role slovní pochvaly a poděkování za mimořádně úspěšné akce.

Systém, rozsah a efektivnost vedení a motivování pracovníků jsou hodnoceny jako velmi dobré.

Kontrolní mechanismy

Vedení školy má vytvořen samostatný plán hospitační a kontrolní činnosti, který postihuje zejména oblast pedagogickou, opomenuta je oblast kontroly správních zaměstnanců a hospodářky školy. Plánovaným úkolům chybí konkretizace z hlediska termínů a stanovení jmenovité zodpovědnosti za sledovanou kontrolní činnost. Podklady k hodnocení a kontrole pracovníků získává vedení školy jednak přímou hospitační činností ve vyučovacích hodinách, jednak prováděnými kontrolami výkonu dozorů, sledováním průběhu schůzek předmětových komisí, pravidelnými kontrolami žákovských knížek, třídních knih, třídních výkazů a další pedagogické dokumentace. Zjišťování úrovně vědomostí žáků se děje formou prověrek zpracovaných v rámci předmětových komisí.

Záznamy o provedených hospitacích jsou prokazatelně vedeny (vhodné by bylo důsledně vyžadovat podpis záznamu příslušným pracovníkem). Výsledky kontrol jsou průběžně vyhodnocovány, jejich závěry jsou s pracovníky projednávány bezprostředně.

I přes uvedené dílčí nedostatky jsou kontrolní mechanismy funkční, celkově má kontrolní systém dobrou úroveň.

Hodnocení kvality řízení

Koncepční záměry jsou reálné, rozsah a účelnost plánování odpovídá velikosti a podmínkám školy. Organizační struktura je funkční a umožňuje uplatnění všech zaměstnanců s odpovědností za dané úseky práce. Informace pro pracovníky, rodiče a veřejnost jsou podávány včas a v potřebném rozsahu. Vedení a motivování pracovníků je efektivní s dobrými kontrolními mechanismy.

Kvalita řízení je hodnocena jako velmi dobrá.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Povinná dokumentace ve smyslu § 38a odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení čj. 12 419/99-21, třídní knihy, třídní výkazy, katalogové listy, školní řád, rozvrh hodin, záznamy z pedagogických rad, osobní dokumentace žáků, kniha úrazů, hospodářská dokumentace a evidence majetku).
- Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1998/99 včetně výroční zprávy o hospodaření za rok 1998.
- Celoroční plán práce školy.
- Tematické plány učiva jazyka českého, matematiky a pracovního vyučování.
- Písemné podklady řídicí, organizační a kontrolní činnosti vedení školy.
- Písemné žákovské práce.
- Podkladová inspekční dokumentace (hospitační záznamy).

ZÁVĚR

Předmětem inspekční činnosti bylo hodnocení kvality vzdělávání v českém jazyce, matematice a pracovním vyučování a dále hodnocení kvality řízení. Posouzením sledovaných oblastí nebyla zjištěna žádná zásadní negativa, stanovena byla následující výrazná pozitivita:

- velmi dobrá až vynikající úroveň vzdělávání ve výše uvedených předmětech,
- příznivá pracovní atmosféra ve třídách, pozitivní posilování výkonu žáků,

Sledovaná škola prokázala velmi dobré výsledky ve všech výše uvedených sledovaných oblastech, jak v oblasti vzdělávání, tak v oblasti řízení.

Prostředky ze státního rozpočtu jsou využívány efektivně ve prospěch žáka a výchovně vzdělávacího programu, neúčelnost vynakládání finančních prostředků nebyla v průběhu inspekce zjištěna.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Zbyněk Knop	PaedDr. Z. Knop v. r.
Členka týmu	PaedDr. Jaroslava Gebauerová	PaedDr. J. Gebauerová v. r.

V Ostravě dne 28. ledna 2000

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 31. leden 2000

Razítko

Mgr. Ludmila Múcková

Mgr. L. Mucková v. r.
Podpis ředitelky

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Dobrý	Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň
Ještě vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad Opava, Brezinova 6	2000-02-21	146 89/00-10023
Zřizovatel: Školský úřad Opava	2000-02-21	146 89/00-10023

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly podány